

Driekoningen

Mt. 2, 1-12

Inleiding:

Welkom op dit hoogfeest, want een hoogfeest is het, dit weekend. Het feest van de Openbaring van de Heer; door ons gewone stervelingen meestal het feest van Driekoningen genoemd en daar zit dan meteen al een addertje onder het gras, want nergens in de tekst, zullen we straks horen, is er sprake van drie koningen; het gaat over wijzen, wijzen die in het oosten een ster hebben gezien en die die ster volgen op weg naar de Heer. En hoeveel er dat zijn? Laatst had ik het er met één van de misdienaars over en die zei: “ja, misschien vier, misschien zes, misschien wel 16.” Wijzen is in ieder geval een meervoudsbegrip en het kunnen er dus meer zijn geweest. Vanuit de traditie kennen we de namen Caspar, Melchior, Balthazar. Maar vandaag, straks in de overweging, wil ik er in ieder geval eentje meer opvoeren. Ik zal hem vast een beetje beschrijven:

het is iemand met een royale, brede glimlach, iemand met een mooie, heldere oogopslag, ogen omkranst met mooie donkere wenkbrauwen en wimpers, halflang, bruin haar en ik zou zeggen, vrij grote voeten, afkomstig uit Midjan misschien, of iets verder weg, de streek in de buurt van de grote rivieren of wat meer naar het zuiden, het Arabisch schiereiland. Uit al die streken zou hij of zij afkomstig kunnen zijn, een reiziger, migrant, gelukzoeker, vluchteling misschien. Het zou alle kanten op kunnen. Voordat we ons verder gaan verdiepen in die vierde figuur gaan we luisteren naar de lezingen uit de schrift, maar dat gaan we pas doen als we eerst ons hart openen om de eucharistie goed te kunnen vieren.

Overweging:

Caspar, Balthazar en Melchior, ik beken u eerlijk: ik kan nooit uit elkaar houden wie wie is, welke met tulband, welke met baard, maar eigenlijk doet het er niet zoveel toe. Als het wijzen waren, kunnen we beter kijken wat voor wijzen het waren en dan vergelijk ik het maar een beetje met de geleerden van onze tijd. Daar heb je er bij die de hele dag op hun studiekamer op de universiteit zitten, weggedoken achter het computerscherm of in de boeken, geleend uit de bibliotheek. Proberen alles zo goed mogelijk te zien en te overzien.

Daarnaast heb je een type, en of dat dat Caspar, Balthazar of Melchior is doet er niet zoveel toe, die vooral vooruit willen. Snel, want stel dat we de ontdekking, het nieuwe, mis gaan lopen. Steeds vooruit om weer op weg te gaan naar een volgende ontdekking.

En dan nog een derde type: dat is degene die meer onder de boom zit te wachten tot de appel op zijn hoofd valt en bij de combinatie van factoren: het vallen van de appel en het denken wat hij aan doen is, ontdekt van: ja, eureka, dit is het, en zo tot zijn nieuwe ontdekking komt. Drie types wijzen. En ze komen uit het

oosten. De een uit het noordoosten, de andere uit het oost-oosten en de derde uit het zuidoosten. En daarmee zijn ze eigenlijk een soort voorafbeelding van alle volkeren die samen op weg mogen gaan. Thuis hebben ze gestudeerd en gekeken wat er allemaal in de boeken stond en ontdekt dat op het teken van een ster een nieuwe koning geboren zou worden. Die combinatie is zo bijzonder dat ze ieder afzonderlijk op weg gaan, de ster gaan volgen.

Maar er komt een moment dat ze bij elkaar komen. En dat moment, stel ik me zo voor, vond plaats op een markt enkele tientallen, misschien een honderd kilometers ten zuiden van Damascus. Daar treffen we ook die vierde, die ik straks al omschreven had: mooie heldere oogopslag, royale, donkere wimpers, royale vriendelijke glimlach, halflang, bruin haar en grote voeten. Afkomstig, zei ik al, uit de streek rond Midjan of misschien meer het rivierengebied of meer naar het zuidoosten, het Arabisch schiereiland. Is het een vluchteling, een reiziger, iemand die op weg is voor een betere toekomst of iemand die door handelaren hierheen gebracht is waar hij nu is? In ieder geval treft deze vierde de andere drie op die markt, want op die markt vinden altijd ontmoetingen plaats.

De drie hebben elkaar al ontmoet daar op die markt, ze kenden elkaar nog niet, maar herkennen elkaar aan de spullen die ze bij zich hebben: verrekijkers, boeken, meetapparatuur voor onderweg en omdat zij zo wel bestudeerd zijn in astrologie, wiskunde, meetkunde en alle talen beheersen, ontdekken ze ook al snel dat ze met elkaar kunnen overleggen. Dat overleggen gaat vooral over hoe ze met de spullen die ze bij zich hebben, verder zullen komen op die tocht de ster achterna. En ze komen tot de ontdekking dat ze dat het beste kunnen doen door een kameel te gaan kopen. Een kameel kan namelijk al die spullen dragen, inclusief de cadeaus die ze bij zich hebben voor die pasgeboren koning. Ze hadden natuurlijk ieder een kameel kunnen kopen, maar zoals het wel vaker gaat, er zijn tijden dat ook kamelen schaars zijn en schaarste maakt het product duur, dus besluiten ze samen één kameel te kopen.

En daar staat hij: we noemen die kameel Kemal en Kemal is een vriendelijke kameel met een grote, brede glimlach, heldere oogopslag, mooie, donkere wimpers, halflang bruin haar en grote voeten. En zo gaan ze met z'n vieren op weg. De bagage op Kemal geladen, Balthazar, Caspar en Melchior er te voet bij. De eerste week gaat het zeer voorspoedig, want ze kunnen aansluiten bij de karavaan en volgen de bekende karavaanroute. Dag in, dag uit, lopen ze, stoppen ze bij een oase of een kleine herberg, gebruiken daar iets, verfrissen zichzelf, geven de dieren te eten en te drinken en trekken de volgende dag weer verder. En 's nachts dan bestuderen die geleerden, die wijzen weer even of ze op de goede route zitten, of ze nog steeds de ster voor zich zien. En jawel hoor, dag na dag klopt het. Maar dan komt aan het eind van die week een dag dat de karavaanroute in z'n geheel linksaf buigt, de weg draait naar het zuiden, want voor hen ligt een gebergte, eigenlijk te moeilijk en te zwaar voor zo'n hele karavaan. Nu twijfelen de drie. Wat moeten ze doen? Met de groep mee of de

ster volgen? En in dat twijfelen zien we hun karakters meteen terug. De een slaat de boeken op en begint te kijken: wat moeten we doen, doen we goed aan de ster te volgen of de groep? De ander begint al te treuzelen en te aarzelen, maar wil eigenlijk toch het liefst vooruit. De derde zit en denkt na of er een goed moment komt waarop hij het idee krijgt: hoe nu verder? Ze wachten tot het nacht wordt en als het nacht wordt zien ze de ster weer voor zich en besluiten de ster te volgen, langzaam de moeilijkere route, de berg over.

De eerste nacht gaat het goed. De volgende dag rusten ze overdag en de tweede nacht willen ze weer verder, maar dan blijkt het toch minder gemakkelijk dan ze gedacht hadden. Er is wat bewolking, ze zien de ster niet. En opnieuw slaat de een de boeken op, de ander gaat rondlopen, zoeken ‘waar moeten we heen’ en de derde wacht af. Tot ze, kijkend naar elkaar, de kameel zien staan, die vol geloof, vol vertrouwen op een bepaald punt in een bepaalde richting klaar staat zo van: ‘jongens, gaan we nog; het is die kant op!’ Ze durven vertrouwen op de kameel en trekken verder. En in de loop van de nacht zien ze dat de bewolking wegtrekt en dat de kameel hen op de goede route heeft gezet. Ze zijn hun kameel Kemal zeer dankbaar.

De volgende ochtend kiezen ze er weer voor om uit te rusten. De dag gaat voorbij en bij de volgende avond moeten ze weer verder. Weer zoeken ze de ster. Ze zien hem en gaan op weg, maar als ze nog niet zo lang op weg zijn, steekt er een hevige wind op. Een zandstorm ontstaat en die is zo hevig dat ze de ster niet meer zien, dat ze de weg niet meer zien, dat ze een ravijn of afgrond niet meer zouden zien. Hoe moet dat nu verder? En weer wordt er getwijfeld. De een wil door, de ander wil wachten, de derde wil z’n boeken raadplegen.

Ze kijken opnieuw naar de kameel en die loopt voorzichtig, maar hoopvol verder in een bepaalde richting. Ze durven hun kameel te volgen en weer, zoals in de vorige nacht, na een tijd gaat de storm liggen, het zand zakt en ze zien de ster weer voor zich, ze zijn op de goede weg. Weer rusten ze en weer gaan ze in de avond verder, hoger de bergen in. Ze zien de ster, ze volgen de route, maar dan komt er een nieuwe wind, nu uit een andere richting, uit het noorden, een koude, een zeer koude wind, zeker nu ze daar hoog in de bergen zijn. Het wordt zo koud dat ze van de kou niet verder kunnen. Ze hebben al hun kleden en doeken die ze bij zich hadden al omgeslagen maar nog staan ze te vernikkelen van de kou.

En dan zien ze hoe hun kameel door de poten is gezakt en zo is gaan liggen dat hij met één zijde de wind afschermt. Ze kruipen in de holte die er aan de andere zijde van de kameel ontstaat en liggen zo gedrieën tegen elkaar tegen het warme lichaam van de kameel. Liefdevol beschermd door Kemal, hun reisdier. Zo brengen ze het grootste deel van de nacht door. Tegen de ochtend – achter hun rug wordt het al langzaam licht – zien ze voor zich de ster en besluiten in beweging te komen, hun tocht te vervolgen. Als het dan weer dag wordt, dan zien ze voor het eerst aanwijzingen die hen duidelijk maken dat ze op de goede weg zijn. De ster zien ze niet meer, maar wel een bord waar op staat hoeveel

kilometer het nog is. U kent ze wel, van de ANWB, maar dan in het Arabisch. Ze kijken er op en zien: Peking: 2638 km. En op het bord daarnaast staan de aanwijzingen voor Bethlehem en Jerusalem. Die kant moeten ze hebben.

Zo trekken ze verder, de dag door, de avond in. In die avond zien ze de ster weer, de ster die ineens lijkt te blijven staan. Moeten ze dan hier zijn, denken ze? Ze staan voor een klein, bescheiden huisje, misschien mag je zelfs zeggen: een stal. ‘Dit kan het toch niet zijn’, vragen ze zich af en de één pakt alweer zijn boeken, kijkt of het wel allemaal klopt, de derde wil eigenlijk al weer verder trekken, want dit kan het toch niet zijn en de tweede is gaan zitten om te kijken of er een goed, nieuw idee bij hem opkomt.

Dan voelen ze achter zich enige aandrang van Kemal, hun kameel. Die duwt hen als het ware bijna naar binnen en op dat moment gaat ook de deur open. Een vriendelijke man nodigt hen gastvrij naar binnen. Ze halen hun cadeaus van de kameel: goud, wierook en mirre. Eenmaal binnengekomen zien ze naast de man, een vrouw en in hun midden een klein kind.

En ze kijken naar de man en die doet hen denken aan hun kameel Kemal, hoe die daar die eerste nacht vol vertrouwen en geloof hun de weg wees, dat straalt die man, die Jozef blijkt te heten, uit.

Dan kijken ze naar het kind, dat in het midden ligt en ze zien hoop en toekomst en ook dat doet hen denken aan de kameel, die die tweede nacht vol hoop de route al verder wilde gaan en vervolgens kijken ze naar de vrouw die daar zit, die Maria blijkt te zijn en die vol liefde en tederheid zorgt voor dat kind en ze denken terug aan die koude nacht in de bergen, toen de kameel hen liefdevol beschut heeft. En nu hebben ze in de gaten dat die kameel hen de hele reis heeft beschermd en behoed, die met hen mee is getrokken als teken van God, als geloof, hoop en liefde. Dat zien ze in dat kleine huisje daar voor zich uit gestraald: geloof, hoop en liefde.

Ze laten hun cadeaus achter want ze hebben een groter cadeau gekregen om mee de wereld in te brengen. De wereld waar zij vandaan komen, vanuit alle windrichtingen waar mensen vandaan kunnen komen. Dat cadeau dat ze krijgen van het kerstkind, zijn vader en moeder is het cadeau van geloof, hoop en liefde. Ik wens het u ook van harte toe. Amen.

Henry Vermeulen, diaken